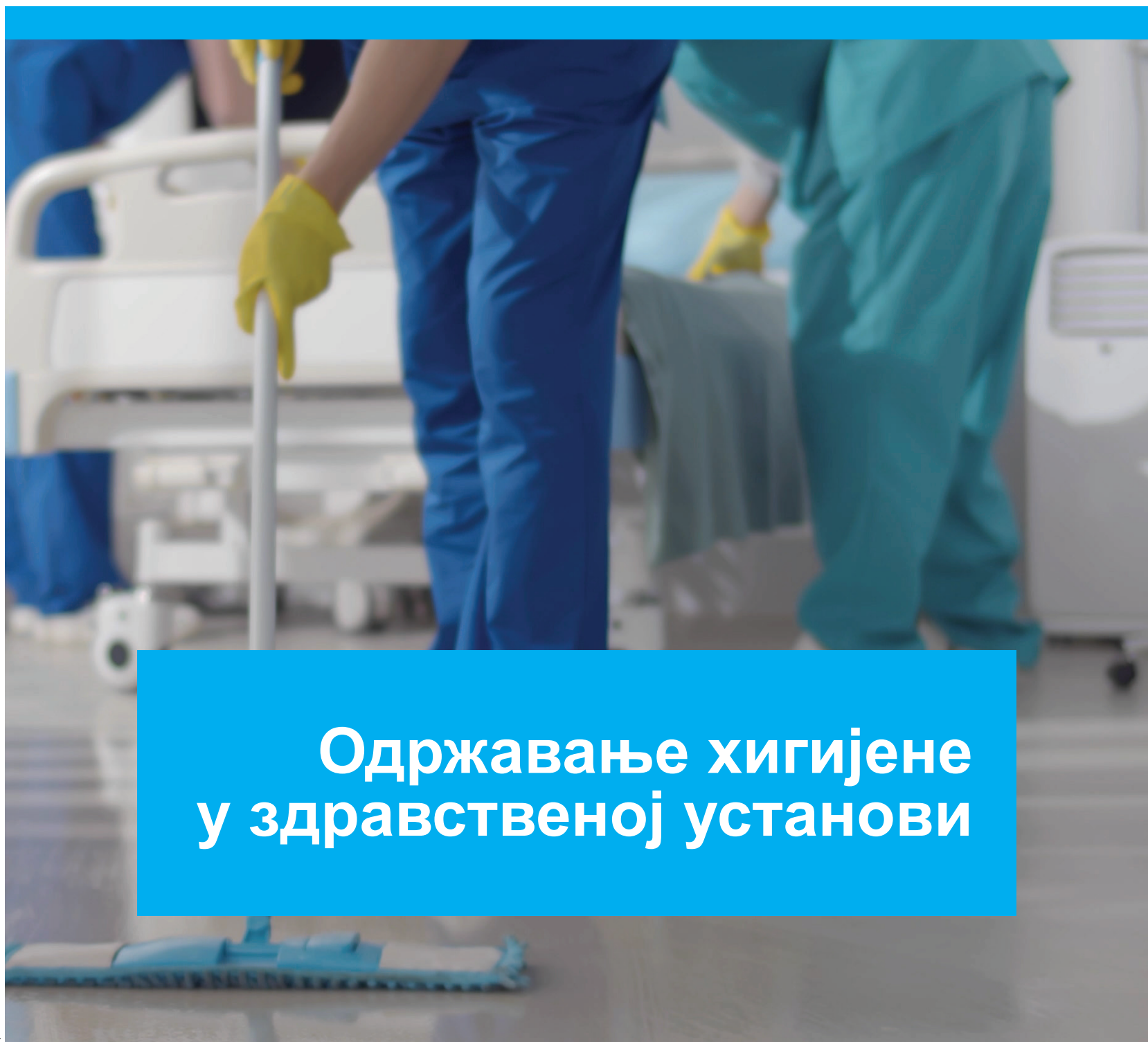

ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ СРБИЈЕ
„Др Милан Јовановић Батут”

Одржавање хигијене у здравственој установи

Чишћење простора, опреме и намештаја у здравственој установи је веома важно за заштиту здравља свих пацијената, запослених, и посетилаца.

Одржавање хигијене у свакој здравственој установи је неопходан и важан корак у очувању здравља свих: запослених, пацијената и посетилаца.

Ви који обављате послове одржавања хигијене имате значајну улогу у спречавању ширења инфекција које могу бити последица неправилног чишћења. Зато је важно да се упознате са основним принципима и правилима чишћења и одржавања хигијене у здравственој установи (ЗУ).

Шта је здравствена установа?

У здравствене установе спадају домови здравља, опште и специјалне болнице, поликлинике, клиничко болнички центри, институти и заводи за јавно здравље. Здравствена установа је установа у коју долазе пацијенти ради прегледа и додатних испитивања или уколико се разболе, док неки морају да остану на лечењу. Такође, пацијенти у ЗУ често не долазе сами већ у пратњи породице или пријатеља. У ЗУ долазе и здраве особе на превентивне прегледе или у посету пацијентима као и ученици и студенти медицинских школа и факултета. У ЗУ ради медицинско и немедицинско особље у које спадају и ви. ЗУ је опремљена просторијама и опремом за различите намене, као што су: амбуланте за преглед, операционе сале, собе у којима леже пацијенти, интензивна и полу-интензивна нега, хитна служба, просторије за пресвлачење особља и пацијената, кухиња, трпезарија, ходници, тоалети, просторије за чување опреме и средстава за чишћење и др.

Зашто је чишћење у здравственој установи важно?

Чишћење простора, опреме и намештаја у ЗУ је један од важних начина да се заустави ширење микроорганизама (бактерија, вируса, паразита). Редовно чишћење један је од начина да се спречи ширење микроорганизама и заразних болести у здравственој установи како код пацијената и запослених, тако и код посетилаца.

Како најбоље обавити чишћење и колико често зависи од тога шта се чисти и колики је ризик за преношење инфекција са особе на особу, односно са предмета и опреме на особу.

Како се микроорганизми преносе ако изостане правилно чишћење и дезинфекција?

Микроорганизми у које спадају бактерије, вируси, паразити и друго, могу да живе и да се размножавају на различитим површинама: опреми, предметима и намештају. Неочишћене или неправилно очишћене површине, предмети, опрема и намештај у здравственој установи могу бити извор инфекције код пацијената и особља када се додирују рукама или приликом њихове употребе.

На пример, ако пацијент који има неку инфекцију дисајних органа после кашљања, кијања и истресања носа додирује кваке, прекидаче, оквир од кревета или било који други предмет, микроорганизми са његових руку ће се пренети на све те предмете. Неки други пацијент или особље који додирују те исте предмете могу на тај начин да дођу у контакт са узрочницима инфекције, односно микроорганизмима и да се и они заразе. Такође могуће је да пацијент нема симптоме, а да је носилац узрочника инфекције – то су клицоноше који на исти, претходно описани начин могу пренети инфекцију.

Шта значи чистити у здравственој установи?

Хигијена се у здравственој установи одржава чишћењем односно уклањањем видљивих и невидљивих нечистоћа са свих површина да би простор за пацијенте, медицинско и немедицинско особље и посетиоце био безбедан односно како не би представљао ризик за ширење инфекције. Шта се чисти у ЗУ? Пре свега, физички простор саме установе - подови, зидови, прозори и плафони, као и намештај који се налази у том простору - завесе, ормарићи поред кревета, кревети, душеци, држачи, славине, умиваоници, тоалет шоље, каде, прекидачи за светло, кваке, као и све оно што се додирује рукама и деловима тела.

Шта представља ризик за настанак и ширење инфекције у ЗУ?

Уколико се процес чишћења и дезинфекције у ЗУ не спроводи према упутствима и правилима, можемо рећи да се на овај начин повећава ризик за веће присуство узрочника инфекције у околини пацијента (површине, предмети, намештај..). Додатно, ризик за настанак и ширење инфекције постоји уколико се на пример, чишћење тоалета и болесничке собе обавља истим прибором (исте посуде, исте крпе, исте четке, дезифицијенси) зато што долази до преношења микроорганизама

из тоалета у простор болесничке собе. Или, уколико се истом крпом којом је обрисан под у болесничкој соби брише наткасна поред болесничког кревета долази до преношења микророганизама са пода на друге делове намештаја у болесничкој соби.

Неправилно чишћење у ЗУ има директан утицај на ширење микроорганизама из једног у други простор у ЗУ. Зато је важно да се чишћење обавља према одређеним правилима.

Укрштање чистих и прљавих делова – унакрсна контаминација.

Важно је да се спречи укрштање чистог и прљавог. Ради лакшег сналажења користи се систем различитих боја. Различите просторије у ЗУ или њихови делови означавају се различитим бојама зависно од нивоа ризика, а истом бојом се онда означава опрема/прибор за чишћење како не би дошло до мешања.

Операционе сале, интензивна и полуинтензивна нега, породилиште, одељење за новорођену децу, хемодијализа, трансплантација и припадајући тоалети и остале придружене просторије (које се функционално настављају на операционе сале и сл.) представљају просторије истог нивоа ризика, у овом случају **високог ризика**.

У овим просторијама које су означене као просторије високог ризика бораве пацијенти који су најугроженији односно, најподложнији настанку инфекције, односно ризик да се на њих пренесе инфекција је висок. Зато ове просторије морају да се чисте темељно и често, значајно чешће у односу на неке друге просторије у ЗУ. Просторије у ЗУ које су високог ризика означавају се белом бојом па је корисно да се и опрема односно прибор који се користи за њихово чишћење буд еу белој боји (значи беле кофе, беле крпе и сл.).

Слика 1.
Опрема за чишћење
беле боје

Кухињски део и трпезарија су делови ЗУ у којима се храна припрема и служи и ове просторије спадају у чисти део ЗУ и означавају се зеленом бојом. Опрема и прибор за чишћење ових просторија треба да буду зелене боје. Одржавање хигијене ових просторија често обавља помоћно особље у кухињи у складу са посебним стандардима.

Слика 2.
Опрема за чишћење
зелене боје

Болесничке собе на интернистичким одељењим, дневне болнице, лабораторије, амбуланте су делови ЗУ са **средњим ризиком** за преношење инфекције (као и припадајући тоалети и придружене просторије које имају у том случају исти ниво ризика), њих означавамо жутом бојом и користимо жуту опрему.

Слика 3.
Опрема за чишћење
жуте боје

Ходници, спениште, лифтови, канцеларије означавамо плавом бојом, јер је ризик **низак** и чистимо их опремом плаве боје.

Слика 4.
Опрема за чишћење
плаве боје

Како је ризик преноса инфекције у различитим деловима здравствене установе различит, посебно је важно да се обрати пажња на одржавање чистоће (хигијене) тоалета и купатила због највеће количине микроорганизама које се ту могу наћи. Зато њих обележавамо црвеном бојом и користимо

црвену опрему, на пример исто ће се користити црвена опрема за чишћење тоалета у операционом блоку као и тоалета који се налази у делу где су амбуланте. Међутим, нећете користити исту опрему за чишћење тоалета у операционом блоку и тоалета који се

Слика 5.
Опрема за чишћење
црвене боје

налази у делу где су амбуланте.

Поред тога, правило је да се одвоје крпе за чишћење различитих површина у једној истој просторији. На пример, приликом чишћења тоалета, посебна крпа се користи за WC шољу, посебна за под и посебна за лавабо и каду.

Основни принципи чишћења у здравственој установи

Основни принципи чишћења у здравственој установи укључују:

1. Личну хигијену и хигијену руку
2. Правилно коришћење личне заштитне опреме
3. Правилно коришћење средстава за чишћење и/или дезинфекцију
4. Коришћење одговарајуће опреме за чишћење, њено одржавање и правилно одлагање
5. Поступање са отпадом

Како да се припремите за чишћење?

- Ваш шеф/руководилац пре почетка рада треба да Вас информише за чишћење ког дела здравствене установе ћете бити задужени, од ње/његга ћете добити личну заштитну опрему (ЛЗО), средства и прибор за чишћење и распоред чишћења.
- Приликом чишћења за које сте задужени важно је да водите рачуна о одржавању личне хигијене, пре свега хигијене руку као и да користите одговарајућу личну заштитну опрему. Коришћење ЛЗО се разликује зависно од места (просторија) где се обавља чишћење.

- Када добијете све потребне информације од Вашег руководиоца пресвучите се у радну одећу, ставите личну заштитну опрему, преузмите (задужите) средства и опрему/прибор за чишћење (по могућству одговарајуће боје, зависно од дела ЗУ где ћете обављати чишћење, а према нивоу ризика) и прочитајте упутство за чишћење.

Општа правила понашања и личне хигијене особља које чисти

Важно је да поштујете следећа правила, која ће Вам помоћи да сачувате своје здравље:

1. Као неко ко ради у ЗУ морате да водите рачуна о својој личној хигијени: на посао долазите чисти, уредни, са кратким ноктима (нису дозвољени вештачки нокти) и без накита.
2. По доласку на посао прво треба да оперете руке сапуном и водом на месту које је најближе гардероби, а потом да се пресвучете у радну одећу/униформу. Лична гардероба се одлаже у гардеробер (ормарић) и одвојена је од радне одеће/униформе. Коса је везана и одвојена од лица. Радну одећу и обућу носите на радном месту, никако ван установе.
3. Преко радне одеће и обуће, а након прања руку, стављате лична заштитна средства: облачите кецељу/мантил, обувате једнократне навлаке за обућу, стављате заштитне наочаре, маску за лице и уста и на крају рукавице за једнократну употребу.
4. Док чистите забрањено је да успут једете и пијете.
5. У ЗУ пушење је забрањено.

Распоред чишћења

Распоред чишћења прави шеф/руководилац према типу здравствене установе. Шта би требало да буде у распореду чишћења?

1. Ко је задужен за чишћење – име и презиме особа које су задужене за чишћење
2. Врста површина/ подручје здравствене установе које треба да се чисти
3. Колико пута те површине или подручја здравствене установе треба очистити у току једне смене
4. На који начин обавити чишћење
5. Ознаку боје просторија које се чисте према нивоу ризика и одговарајуће опреме која се користи

6. Када завршите са чишћењем, у образац распореда треба да упишете датум и време када сте обавили чишћење и да се потпишете.

Редослед чишћења

Пре почетка чишћења треба да обавите припремне радње за чишћење које су претходно поменуте: дакле, када дођете на посао прво оперете руке сапуном и водом, потом се пресвучите у радну одећу/униформу, проверите у распореду чишћења који део ЗУ сте задужени да чистите и у складу са тим стављате потребну личну заштитну опрему. Потом узимате потребну опрему/прибор и средства за чишћење. Пре самог чишћења ћете уклонити отпад из просторије која се чисти, а онда ћете скинути рукавице којима сте уклонили отпад, опрати руке и ставити друге чисте рукавице и почети са чишћењем просторије. О чишћењу просторија ће бити више речи у наставку, уз примере.

Након обављеног чишћења отпад који сте изнели из просторије пре почетак чишћења одлажете на за то предвиђено место унутар ЗУ, потом скидате личну заштитну опрему и поново перете руке.

- Припремне радње (хигијена руку, стављање ЛЗО, припрема опреме и средстава за чишћење)
- Уклањање отпада из просторије која се чисти
- Чишћење
- Одлагање отпада у установи до крајњег Одлагања
- Скидање ЛЗО,
- Хигијена руку

Лична заштитна опрема- ЛЗО

Личну заштитну опрему чине:

За заштиту руку-рукавице

За заштиту лица-маске, штитници за лице и наочаре

За заштиту радне одеће-кецеља/мантил

За заштиту главе (косе)-капа*

За заштиту радне обуће-навлаке (каљаче)/гумене чизме*

*Обавезно коришћење у операционим салама

Заштита руку и лица

Заштита руку врши се рукавицама за вишекратну употребу током целог процеса чишћења.

Пожељно је да се користе рукавице за једнократну употребу.

Рукавице се правилно користе на следећи начин:

Без обзира да ли су то рукавице за једну или више употреба неопходно је да оперете руке непосредно пре навлачења и након скидања рукавица.

Ако су рукавице напукле, промениле боју, пробушене или поцепане, неопходно је да их замените новим.

Рукавице замените увек када су видно запрљане као и увек након уклањања и/или одлагања отпада.

Уколико су рукавице за вишекратну употребу оперите их после сваке активности (као што бисте опрали своје руке) користећи неутрални течни детерџент и оставите их да се осуше на ваздуху

1. Пре поновног коришћења проверите да ли су рукавице суве споља и изнутра

2. Исте рукавице за вишекратну употребу можете користити за чишћење у просторијама истог нивоа ризика, на пример ако чистите болесничке собе то можете чинити истим рукавицама уз напомену да при изласку из једне болесничке собе те рукавице оперете споља неутралним детерџентом и водом као што бисте опрали своје руке. Међутим, те рукавице нећете користити за чишћење припадајућих тоалета јер су тоалети места високог ризика. Тада треба заменити рукавице.

И приликом коришћења рукавица за једнократну употребу неопходно је руке опрати непосредно пре стављања и после скидања. Нови пар чистих рукавица за једнократну употребу потребан је за сваку активност, на пример након бацања отпада скините рукавице, баците их у жуту кесу намењену за инфективни отпад и оперите руке. Потом, узмите нов, чист пар рукавица за другу активност у соби, на пример за допуњавање дозера течносту за прање руку крај лавабоа.

Коришћењем заштитних наочара и маске за лице штитите очи и уста од могућег прскања приликом чишћења. Користе се заштитне наочаре за једнократну или вишекратну употребу (у том случају након коришћења потребно је наочаре опрати и дезинфиковати према упутству произвођача и након тога опрати руке. Препоручује се коришћење једнократних,

такозваних хируршких маски за лице.

Неопходно је добро опрати руке водом и сапуном пре стављања маске и наочара и након њиховог скидања.

Хигијена руку

Можда сте приметили да на местима за прање руку постоје овакви постери. Они подсећају пацијенте и здравствено особље како се перу руке. Ваше руке су најмоћније оружје, али се могу запрљати прљавом опремом. Како Ваше руке не би изгубиле моћ, треба их редовно прати водом и сапуном.

Када се руке перу:

1. пре контакта са простором за пацијенте односно непосредно пре почетка чишћења и уласка у простор који се чисти;
2. након контакта или могућег контакта са излучевинама пацијената (нпр. после чишћења тоалета и купатила, скидања упрљане постељине од крви, урина, фецеса и сл. или уклањања смећа, итд)
3. након чишћења или контакта са простором за пацијенте (нпр. после чишћења болесничке собе, болесничког кревета, после мењања наставка на џогеру, итд)
4. пре и после коришћења рукавица.
Не заборавите да своје руке редовно негујете кремом за негу коже.

Прање руку водом и сапуном

Погледајте ове покрете. Да ли су тешки? Помоћи ће Вам да Ваши прсти буду покретни, да Вас руке не боле након рада а уједно ће Вам помоћи да добро оперете руке и заштитите се од клица против којих се сви боримо.

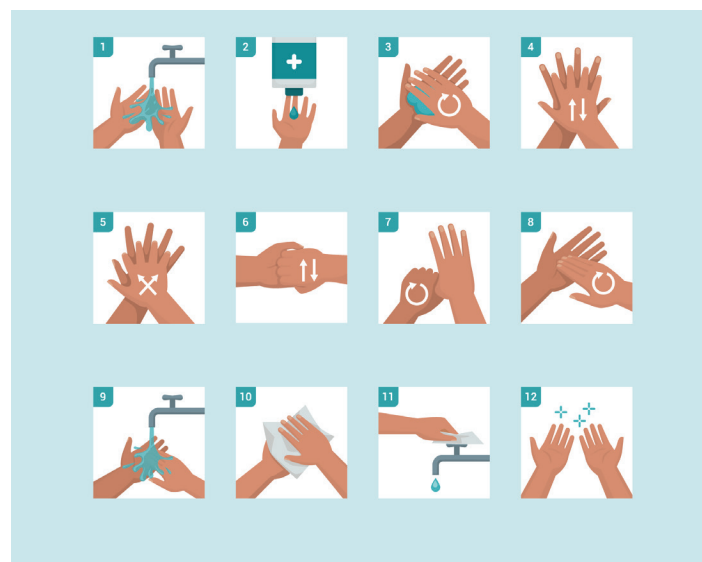
Редослед облачења ЛЗО

Лична заштитна опрема се облачи према следећем поступку и редоследу:

1. Прво обавите хигијенско прање руку
2. Затим навуците навлаке за радну обућу (каљаче)
3. Поново обавите хигијенско прање руку
4. Обуците мантил и ставите кецељу
5. Ставите заштитну маску преко уста и носа
6. Заштитне наочаре
7. Капу тако да прекрије сву косу
8. И на крају рукавице

Опрема за чишћење

Опрему за чишћење чине кофe, џогери, мопови, колица за одлагање опреме, разне врста машина за машинско чишћење подова, крпе, марамнице за једнократну употребу и друге врсте опреме коју различите ЗУ могу захтевати у односу на организацију и обим посла (Табела 1).

Слика 6. Покрети приликом прања руку

Табела 1 Детаљнија листа опреме, њених типова и употребе

Врста опреме	Типови опреме и употреба
Метла	Метла за паучину/прашину Метла за паучину и проширена дршка
Четка	Посуда Велика боца Посуда за прашину и четка Четка за WC и држач
Канта	Пластичне канте у различитим бојама Крпа и канта Ваљак канта у различитим бојама Цедило
Чишћење	Купатило Стакло Носила (притисак воде)
Крпа	Крпа за чишћење стакла (<i>микрофибер</i>) Једнократне крпе обележене по бојама Вишекратне крпе обележене по бојама
Детерџент	Неутрални
Дезинфицијенс	Одређује према протоколу сваке установе
Крпа за прашину	Статичне Оквир за крпу за прашину
Приручници	Папирни
Крпе за под	Памучна ручна крпа за прашину Одвојива крпа са микровлакнима Крпа за прашину за контролу статике Потпуна електростатична крпа Потпуна мала крпа Резервна мала крпа Ручка за крпу по обележеним бојама Оквир за крпу Ручке по обележеним бојама Крпе обележене по бојама довољне за једну смену Беле крпе довољне за једну смену Алат за подне крпе
Чистачи подова	Svopper (електрични)
Сјај	Намештај Innox
Средство за полирање	Машинско Равно полирање

Четка за рибање	Аутоматска четка на батерије Електрична четка за под Четка за базен Возна четка Мала четка
Ознаке* <small>*одређује особа задужена за заштиту на раду унутар сваке здравствене установе</small>	Мокар под Сигурност
Сапун	Течни сапун за руке
Крпа за брисање пода	
Прскалица	Тачно означена
Машина за пару	
Чистач	Вањски
Тоалет папир	
Колица	За чишћење Санитарна колица у одељењима која то захтевају Постељину Отпад
Усисавање	Вањско
Усисивач	За подручје Усправни Мокро/суво Вреће
Вреће за отпад	Прикладне за подручје Држачи за вреће и боје Постава за канте
Прскалица за прозоре	

Са опремом за чишћење поступате на следећи начин:

1. Користите је према упутству произвођача.
2. Оперите је и осушите након завршетка чишћења да би била спремна за следећи пут.
3. Одложите је у наменски простор који је опремљен уређајем за хигијену руку.

Опрема мора бити смештена на истом спрату где се чишћење обавља и враћена у чистом стању у наменски простор.

Правилно одлагање опреме

Опрема за чишћење и дезинфекцију се чува у посебној просторији за њено одлагање и она би требало:

- да се налази у непосредној близини просторија и делова ЗУ који се чисте
- да је опремљене са уређајем за прање руку, сапуном и текућом водом (по могућству топлом).
- Да је опрема за чишћење чиста и уредно сложена за наредну употребу
- Да су сва хемијска средства за чишћење и дезинфекциона средства на одговарајући начин обележена и ускладиштена тако да се елиминише ризик од контаминације, удисања, контакта са кожом или слузокожом и са спремним сигурносно-техничким листом, доступним у случају незгода.

Поред ове просторије потребно је да постоји још једна одвојена просторија за одлагање прљавог веша и постелјине. Посебан део те просторије треба да буде одвојен за прање искоришћене опреме за чишћење. На овај начин се спречава укрштање чисте неупотребљене и прљаве употребљене опреме за чишћење.

По завршеном чишћењу потребно је опрати мопове, крпе, сунђере али никако их међусобно не мешати.

Уколико нема услова за прање опреме препоручује се замена мопова, крпа сунђера следећом динамиком:

1. У просторијама са високим ризиком – замена се врши у свакој смени
2. У просторијама средњег ризика – замена се врши једном дневно
3. У просторијама ниског ризика- замена се врши једном недељно

Важна напомена: опрема за чишћење тоалета и купатила (четке, сунђери, крпе) не би требало да се преносе и користе у другим тоалетима и купатилима, већ да, уколико је могуће остану у тој тоалет просторији и замене се по одласку пацијента или по потреби, а у случају заједничког тоалета и купатила направити систем редовне замене и по потреби. Опрема за чишћење тоалета и купатила треба да буде таква да прскање сведе на минимум.

Која средства за чишћење треба користити?

Која средства за чишћење треба користити? Сви детерџенти и дезинфекциона средства која се користе за чишћење у здравственим установама морају бити одобрен од Министарства здравља за чишћење и дезинфекцију у здравственим установама и њихов одабир врши комисија за болничке инфекције у самој ЗУ.

Хемикалије за чишћење укључују:

1. неутралан детрџент
2. дезинфицијенс
3. средство за чишћење тоалета и просторијама за купање
4. друге хемикалије према захтевима и специфичностима ЗУ

Детерџент

Неутрални детерџент је хемијско средство које помаже при уклањању прљавштине и прашине и користи се за редовно чишћење и одржавање хигијене простора, опреме и намештаја, односно чврстих површина.

Ово средство није довољно за уклањање крви, урина и других излучевина, већ се након употребе неутралног детерџента обавезно користи дезинфекционо средство.

Дезинфекционо средство

Дезинфекционо средство је хемијско средство које брзо убија већину микроорганизама и смањује њихов број на чврстој површини која се чисти на меру која не представља ризик по здравље пацијената и особља.

Користи се увек између два пацијента када је дошло до прљања чврстих површина и опреме крвљу, урином, пљувачком или другим излучевинама, чак иако површина изгледа видљиво чиста.

Потребно је нагласити да се пре сваке дезинфекције прво мора обавити детаљно

прање на правилан начин.

Дезинфекционо средство се примењује тек пошто се претходно добро очисти сва прљавштина, прашина, крв или друга проливена телесна течност са неутралним детерџентом, осим ако се користи комбиновано средство неутралног детерџента и дезинфекционог средства

Све површине треба да се осуше како би детерџент и дезинфекционо средство деловали на микроорганизме.

Никада не мешајте средства за дезинфекцију различитог хемијског састава. Користите један раствор за једно умакање крпе. Један раствор за чишћење (једна мера) користи се за чишћење просторије површине 22 квадратна метра.

За дезинфекцију контаминираних површина и материјала, не користите боцу са распршивачима, јер прскање може додатно проширити микроорганизме и узроковати удисање штетних честица и хемикалија.

Производи „већ спремни за коришћење” за дезинфекцију се смеју користити највише један радни дан.

У раду са средствима за чишћење и дезинфекцију обавезна је употреба ЛЗО (рукавице, огртач/кецеља, заштитне наочаре, маске, капа) и сигурносно-технички лист у случају да дође до контакта коже, слузокоже, дисајних органа и другог.

Информације на етикетама које се налазе на амбалажи детерџаната и средстава за дезинфекцију

Обратите пажњу када долазите у контакт са средствима за чишћење и дезинфекцију.

Свако појединачно паковање препарата за чишћење и дезинфекцију мора да буде обележено.

Обратите пажњу на ознаке и пратећи текст на етикети који садржи одређена упозорења и ограничења за њихову употребу. Обавезно читајте етикете хемијских производа.

На етикетама производа за чишћење и дезинфекцију најчешће се могу наћи следећа сликовна обележја од којих свако има посебно значење.

КОРОЗИВНО

Пиктограм опасности: Корозија

Шта овај симбол значи?

Може бити корозивно за метале

Изазива тешке опекотине коже и оштећење ока

Пример где можете пронаћи овај симбол

Сирћетна киселина, хлороводонична киселина,

амонијак, средства за отпушавање цеви,

Примери обавештења о предострожности

Не удисати прашину/ дим/ гас/ маглу/ пару/ спреј.

Опрати ... детаљно након руковања.

Носити заштитне рукавице/ заштитну одећу/ заштитне наочаре/ заштиту за лице.

Складиштити под кључем.

Чувати само у оригиналној амбалажи.

ОПАСНОСТ ПО ЗДРАВЉЕ

Пиктограм опасност: Знак узвика

Шта овај симбол значи?

Може да изазове иритацију респираторних органа.

Може да изазове поспаност и несвестицу.

Може да изазове алергијске реакције на кожи.

Доводи до јаке иритације ока.

Изазива иритацију коже.

Штетно ако се прогута.

Штетно у контакту са кожом.

Штетно ако се удише.

Штети јавном здрављу и животној средини тако што разара озон у горњој атмосфери.

Пример где можете пронаћи овај симбол:

Детерџенти за прање, течност за прање тоалета, расхладне течности

Примери обавештења о предострожности

Избегавати удисање прашине/ дима/ гаса/ магле/ паре/ спреја.

Користити само на отвореном или у добро проветреном простору

Ако се удише: Изнети повређену особу на свеж ваздух и обезбедити да се одмара у положају који не омета дисање.

Ако се прогута: Позвати Центар за контролу тровања или лекара, уколико се не осећате добро.

Носити заштитне рукавице/ заштитну одећу/ заштитне наочаре/ заштиту за лице.

Ако доспе на кожу: Опрати са пуно сапуна и воде.

Ако доспе у очи: Пажљиво испирати водом неколико минута. Уклонити контактна сочива, уколико постоје и уколико је то могуће учинити.

Наставити са испирањем.
Не јести, не пити и не пушити приликом
руковања овим производом.

ОПАСНОСТ ПО ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Пиктограм опасности: Животна
средина

Шта овај симбол значи?

Веома токсично по живи свет
у води са дуготрајним последицама

Токсично по живи свет у води са
дуготрајним последицама

Пример где можете пронаћи овај симбол

Пестициди, биоциди-дезинфекциона средства,
бензин, терпентин

Примери обавештења о предострожности

Избегавати испуштање/ ослобађање у животну
средину

Сакупити просути садржај

ЗАПАЉИВО

Пиктограм опасност:

Пламен око круга

Шта овај симбол значи?

Може да поспешује пожар, оксидујуће средство

Може да изазове пожар или експлозију; јако
оксидујуће средство

Пример где можете пронаћи овај симбол:

Избељивач, средства на бази алкохола,
кисеоник за медицинске сврхе

Примери обавештења о предострожности

Држати даље од извора топлоте/
варница/ отвореног пламена/ врућих
површина. – Забрањено пушење.

Носити заштитне рукавице/ заштитну одећу/
заштитне наочаре/ заштиту за лице.

Хитно испрати контаминирану одећу и кожу са
доста воде пре скидања одеће.

ОЗБИЉНА ОПАСНОСТ ПО ЗДРАВЉЕ ЉУДИ

Пиктограм опасност: опасност по
здравље људи

Шта овај симбол значи?

Може изазвати смрт ако се прогута и доспе до
дисајних путева

Доводи до оштећења органа

Може да доведе до оштећења органа

Може штетно да утиче на плодност или на плод
Сумња се да може штетно да утиче на плодност
или на плод

Сумња се да може да доведе до појаве
карцинома

Може да доведе до генетских дефеката

Сумња се да може довести до генетских
дефеката

Ако се удише може да доведе до појаве
алергијских реакција, астме или проблема са
дисањем

Пример где можете пронаћи овај симбол:

Биоцидни производи, терпентин, бензин, уља
за лампе

Примери обавештења о предострожности

АКО СЕ ПРОГУТА: Хитно позвати Центар за
контролу тровања или лекара.

Не изазивати повраћање.

Складиштити под кључем.

Не удисати прашину/ дим/ гас/ маглу/ пару/
спреј.

Опрати ... детаљно након руковања.

Не јести, не пити и не пушити приликом
руковања овим производом.

Потражити медицински савет/ мишљење, ако
се не осећате добро.

Ако дође до излагања: Позвати Центар за
контролу тровања или лекара.

Прибавити посебна упутства пре употребе.

Пре руковања обавезно прочитати све мере
предострожности и безбедности.

Користити потребну личну заштитну опрему.

Ако дође до излагања или се сумња да је
дошло до излагања: Потражити медицински
савет/ мишљење.

Избегавати удисање прашине/ дима/ гаса/
магле/ паре/ спреја.

У случају неадекватне вентилације носити
опрему за заштиту респираторних органа.

АКО СЕ УДИШЕ: Уколико је дисање отежано,
изнети повређену особу на свеж ваздух и
обезбедити да се одмара у положају који не
омета дисање.

Слика 7. Пример етикете средства за чишћење

Два начина чишћења у здравственим установама

Постоје два начина која се обично користе за чишћење у здравственим установама.

1. Чишћење у два корака

Корак 1: Све површине које се чисте очистити прво неутралним детерџентом и водом чиме ће се уклонити прљавштина и прашина. Оставити да се очишћена површина потпуно осуши. Ако је површина која се чисти била или је упрљана крвљу, урином, пљувачком, или другим излучевинама и клицама, или се ради о подручјима високог ризика за пренос инфекције, као што су операционе сале и сл. примењује се корак 2. употреба дезинфекционог средства поново се та иста површина чисти дезинфекционим раствором/средством и остави да се површина поново потпуно осуши. Овим поступком дезинфекције се смањује број клица на површини на меру која не представља ризик по здравље пацијената и особља.

или

2. Чишћење у једном кораку

Једним средством које садржи оба, неутрални детерџент и дезинфекционо средство за чишћење и дезинфекцију површине. После чишћења, оставити да се површина потпуно осуши.

Дакле, чишћење у два корака се обавља са два средства за чишћење, док се у једном кораку обавља са једним средством.

Знатно боља ефикасност дезинфекције је при употреби одвојених средстава за чишћење и дезинфекцију.

Слика 8. Пример етикете за обележавање хемикалија и биоцидних производа

Два начина чишћења у здравственим установама

1. У два корака

Корак 1. неутралним детерџентом и пожељно топлом водом уклонити прљавштину и праšину са тврдих површина

Оставити да се површина потпуно осуши

Површина која се чисти је упрљана крвљу, урином, пљувачком или другим излучевинама и клицама

Корак 2. поново очистити ту исту површину дезинфекционим раствором/средством

Оставити да се површина потпуно осуши

2. У једном кораку

Једним средством које садржи оба, неутрални детерџент и дезинфекционо средство – брзо упија и смањује број бактерија, вируса и других клица на површини

Оставити да се површина потпуно осуши

Шта треба да урадите ако дође до проливања крви, урина и других телесних течности и излучевина?

Ако дође до проливања крви, урина и других телесних течности и излучевина то место прво натопите течним дезинфекционим средством и оставите да одстоји неко време да би деловало (према приложеном упутству). Затим покупите тканином за једнократну употребу и тканину баците у врећу за инфективни отпад -врећа жуте боје. Након тога место где је дошло до проливања оперите прво неутралним детерџентом и водом, а затим га поново пребришите дезинфекционим средством коришћењем чисте тканине за једнократну употребу.

Коришћење средстава за дезинфекцију као део рутинског чишћења препоручује се у подручјима високог и средњег ризика као што су операционе сале, интензивна и полуинтензивна нега, породилишта, одељења за новорођену децу, хемодијализу, трансплантацију, припадајући тоалети, купатила и сл.

Како се правилно чисти?

Како треба обављати чишћење у здравственој установи?

Чишћење је физичко уклањање видљиве прљавштине, прашине, крви и излучевина и клица неутралним детерџентом и водом, и дезинфекционим средством, када је потребно.

Површине које се чисте треба обрисати покретима у облику латиничног слова „S“ при чему се почиње од чистих ка прљавим деловима.

Не сме се враћати крпом на већ очишћени део, јер ће се покупљена прљавштина и нечистоћа поново вратити на очишћени део.

Важно је да се чишћење обавља од виших ка нижим деловима одређене површине или просторије. На пример, прво чистимо све делове кревета, наткасне, сталак за опрему па тек онда под.

Када је површина очишћена оставите је да се осуши.

Посебно је важно да користите једну крпу за једну површину, јер се тако спречава ширење клица са места које је управо очишћено.

1. Није дозвољено суво чишћење метлом или крпом које подиже прашину или производи маглу.
2. Чишћење се обавља кружним покретима на поду као број 8 а на површинама као латинично слово S

Површине се бришу покретима у облику латиничног слова S

Почиње се од чистих ка прљавим деловима водећи рачуна да се крпом не враћа на већ очишћене делове

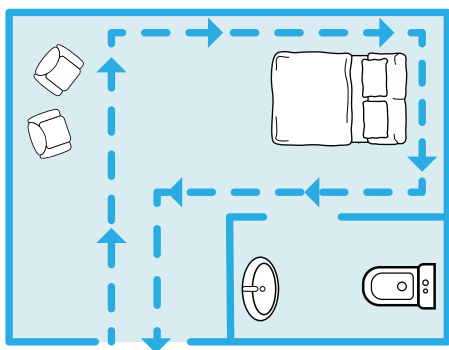
Чисти се од виших ка
нижим деловима одређене
површине

Очишћено треба оставити
да се осуши

Увек се користи једна крпа
за једну врсту површина,
нпр. за намештај једна крпа,
а за под друга крпа

Слика 9. Смер чишћења од
зидова ка излазу просторије

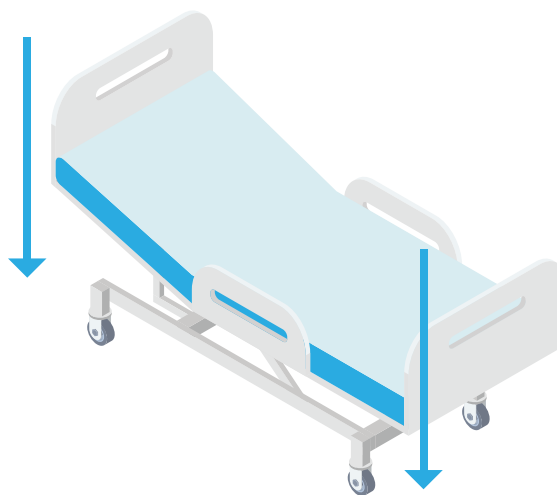

Слика 10. Чишћење подних површина
покретима у облику броја 8

Пример чишћење болесничког кревета

Кревет поставити у хоризонтални положај.
Обришите душек прикокретима латиничног
слова „S“, као што је приказано. Обрисати
ограде, плочу узглавља, целокупни оквир
кревета, базу кревета и тачкове, почев одозго
на доле. Прво детерџентом, па након сушења
дезинфекционим средством.

Након чишћења кревета, посебном чистом
крпом обрисати кваке на вратима, врата,
прекидаче, наткасне и гардеробере.

Слика 11. Чишћење болесничког кревета

Препоручена учесталост чишћења у односу на ниво ризика за преношење инфекције

Постоји одређен распоред односно време када
треба чистити просторије, опрему намештај
пошто се не прљају сви подједнако и немају
исти ризик преношења инфекције.

Неки делови у ЗУ захтевају да их чешће очистите. То су површине које се често додирују, кваке, ручке на намештају, ограде за кревет, телефон, славине и прекидачи за светло. Њих чистите неколико пута дневно, после сваке употребе од стране пацијента и одмах након проливања крви, урина и других телесних течности. Друге делове чистите ређе. То су обично површине које се минимално додирују, као што су подови, зидови, плафони, прозори и ролетне. Њих чистите једном дневно или ређе према распореду, али одмах након проливања крви, урина и других телесних течности.

Динамика је прописана Планом чишћења у здравственој установи.

Влага, температура и светлост могу утицати да неки микроорганизми остану на површинама дуже време. И од њих зависи начин како чистите и колико често би требало да чистите. Разговарајте са својим руководиоцем или проверите распоред чишћења за своје радно место ако вам је потребно више информација о томе када и колко пута би требало да очистите.

Табела 2 Препоручена учесталост чишћења у односу на ниво ризика за преношење инфекције

Пример	Ниво ризика за пренос инфекције	Када чистиш (када се чисти)
Површине које се често додирују		
Део где бораве пацијенти и одређена припадајућа опрема, кваке, прекидачи, чесме, ограда на креветукоје се често додирују	Висок	Неколико пута дневно Нпр. • После сваке употребе од стране пацијента • Одмах након проливања и прљања са крвљу, телесним течностима и микроорганизмима
Површине које се минимално додирују		
Део где бораве пацијенти и одређена Подови, зидови, плафони, прозори, ролетне, административни деоопрема, кваке, прекидачи, чесме, ограда на креветукоје се често додирују	Низак	Дневно или ређе, према распореду чишћења • Одмах након проливања и прљања са крвљу, телесним течностима и микроорганизмима

Пример учесталости чишћења

Просторије високог ризика се чисте најчешће, у свему у складу са процесом рада и процедурама које постоје у здравственим установама, а оптимално једном у два сата. Поступак подразумева чишћење водом (најбоље топлом проточном здравствено исправном водом уколико је доступна, или хладном проточном здравствено исправном водом) и неутралним детерџентом, након чега следи обавезна дезинфекција препаратима на бази алкохола, алдехида, водоник пероксида и фенола, све у зависности од намене простора, површина и врсте материјала. Контрола обављеног чишћења и дезинфекције простора високог ризика обавља се од стране надлежне особе у ЗУ на недељном или месечном нивоу.

Просторије средњег ризика се чисте у свему у складу са процесом рада и процедурама које постоје у здравственим установама, а оптимално једном у четири сата. Поступак подразумева чишћење водом (најбоље топлом проточном здравствено исправном водом уколико је доступна, или хладном проточном здравствено исправном водом) и неутралним детерџентом, након чега следи обавезна дезинфекција препаратима на бази алдехида, односно усклађено са наменом простора, површина и врсте материјала. Контрола обављеног чишћења и дезинфекције простора средњег ризика обавља се од стране надлежне особе у ЗУ једном месечно или једном у два месеца.

Просторије ниског ризика се чисте у свему у складу са процесом рада и процедурама које постоје у здравственим установама, а оптимално једном уколико се рад обавља у једној смени, односно након смене или минимално два пута током дана уколико се у ЗУ ради у континуитету (24 сата). Поступак подразумева чишћење и то прво механичко чишћење ради уклањања грубог, видљивог отпада, прашине и страних елемената, а потом водом (најбоље топлом проточном здравствено исправном водом уколико је доступна, или хладном проточном здравствено исправном водом) и неутралним детерџентом. Контрола обављеног чишћења простора ниског ризика обавља се од стране надлежне особе у ЗУ једном квартално.

Табела 3 Пример учесталости чишћења према нивоу ризика

Просторије у здравственим установама и нивоу ризика	Учесталост чишћења	Поступци	Начин чишћења / дезинфекције	Евалуација (контрола)
Просторије високог ризика	Једном у два сата или према потреби и организацији процеса рада	Чишћење и дезинфекција	Чишћење сапуном / детерџентом након чега следи дезинфекција препаратом на бази алкохола / алдехида / водоник пероксида и фенола	Недељно или месечно
Просторије средњег ризика	Једном у четири сата или према потреби и организацији процеса рада	Чишћење и дезинфекција	Чишћење сапуном / детерџентом након чега следи дезинфекција препаратом на бази алдехида	Једном месечно или једном у два месеца
Просторије ниског ризика	Једном у смени за 8-часовно радно време или најмање два пута дневно за 24-часовно радно време или према потреби и организацији процеса рада	Чишћење	Механичко чишћење након ког следи чишћење водом и детерџентом	Квартално

Поступање са отпадом

- Испразнити канту са комуналним отпадом (црна кеса)
- Испразнити жуту канту (жута кеса-медицински отпад) и у њу убацити затворену малу жуту кутију (оштри предмети-игле)
- Однети обе кесе на места за одлагање-нису иста места!
- Опрати и дезинфиковати канте уколико су прљаве; осушити канте
- Поставити кесе унутар канти

Током поступања са отпадом, неопходно је носити рукавице. Водити рачуна да се не повредите: затворите контејнер у коме су оштри предмети. Не притискајте рукама отпад у кеси/канти. Затворите врх кесе везивањем.

Приликом ношења кесе држите за чвор којим су завезане.

Чисте кесе за отпад поставите тек када је канта опрана и потпуно сува. Водити рачуна да се у жуту канту поставља жута кеса. Канту треба вратити на предвиђено место.

Када носите кесе са отпадом не прислањајте их уз тело; при ношењу отпада ван здравствене установе, потребна вам је посебна радна обућа (до контејнера не идете у клопама које носите док чистите).

Примери чишћења одређених просторија према нивоу ризика

Операциона сала стерилни део

Овде дајемо пример чишћења операционе сале, као пример чишћења просторије где је ризик за преношење клица и настанак инфекције вема висок, те је потребно обезбедити највиши степен чистоће. Како ћете то постићи?

Пре уласка у операциону салу обавите следеће неопходне припреме:

- Проверите да ли постоје додатни знаци предострожности и придржавајте их се како је назначено у упутству од руководиоца

- Припремите опрему за чишћење (кофе, цогере, мопове и подне брисаче одговарајуће боје, у овом случају беле и довољан броја крпа, или марамца за једнократну употребу) и неколико пари резервних заштитних рукавица. Припремите средства за чишћење: детерџенте и свеж раствор дезинфекционог средства, поштујући упутство произвођача за правилно разблаживање и контактено време дејства дезифицијенса са подлогом. Обавезно проверите да ли су средства за чишћење и дезинфекцију у року трајања. Уколико је рок трајања прошао замените средства са важећим роком трајања. Чишћење и дезинфекција са средствима којима је истекао рок трајања је неефикасно.
- Приступите чишћењу и дезинфекцији поштујући опште принципе: с лева на десно, од чистог ка прљавом и одозго на доле. Покретима латиничних слова S и броја 8 када је брисање пода у питању. Прво очистите детрџентом, па онда дезинфикујете крпом умоченом у радни дезинфекциони раствор/ средство све радне површине које се често додирују, које су дошле у контакт са пацијентом и његовим телесним течностима као што су:
  1. хируршка и операциона светла,
  2. лампе и рефлектори, операциони сто,
  3. помоћни степеник,
  4. конекције за гасове,
  5. апарати коришћени у току операције.
  6. уколико је потребно да очистите и електронску опрему тј мониторе, пратите упутство произвођача.

Пре уласка у саму операциону салу:

1. Темељно оперите руке и ставите личну заштитну опрему према следећем поступку и редоследу:
2. Ставите навлаке за радну обућу (каљаче)
3. Поново темељно оперите руке
4. Обуците заштитни мантил
5. Ставите заштитну маску тако да покрива нос и уста
6. Ставите заштитне наочаре (уколико је потребно)
7. Ставите заштитну капу тако да прекрије сву косу
8. На крају ставите заштитне рукавице

Чишћење и дезинфекција операционе сале између две операције, односно пре почетка и по завршетку операције:

- Поставите знак упозорења „мокри под” на улазу у просторију
- Прикупите и уклоните отпад са свих површина и одложите у одговарајуће кесе одговарајућих боја према процедури за одлагање медицинског комуналног отпада. Не притискајте рукама отпад у кеси/канти. Затворите врх кесе везивањем. Кесе носите хватањем за чвор којим су завезане. Сакупите и уклоните сву прљаву постељину, савијајући и преклапајући крајеве ка средини. Никако постељину не тресите. Одложите је у наменску, одговарајућу и обележену врећу за прљаву постељину.
- Скините рукавице и поново темељно оперите руке и ставите нове рукавице.

Запамтите једно умакање, један раствор.

- Испразните аспирациону мензур, уколико је потребно
- Очистите и дезинфикујте под мопом (одвојена посенба крпа за под) покретима у облику броја 8. Крените са чишћењем пода од зидова ка излазу из собе. Не враћајте се на површине које сте већ очистили! Под операционе сале оставите да се осуши.
- Ставите кесе означене бојама у канте за отпад одговарајућих боја.
- Када је чишћење завршено, проверите да ли сте урадили све што је прописано упутством. Упишите време чишћења на евиденциону листу, скините рукавице и темељно оперите руке.

Прање и дезинфекција операционе сале, (стерилни део стерилизације, ходници, магацин - пре почетка програма, по завршетку програма у ноћној смени и по потреби:

- Поставите знак упозорења „Мокри под” на улазу у просторију
- Допуните диспензере средствима за прање и дезинфекцију руку - са дозером и убруса (у ролнама и сложивог убруса) уколико је потребно
- Прикупите и уклоните отпад са свих површина и одложите у одговарајуће кесе одговарајућих боја према процедури за

одлагање медицинског комуналног отпада. Не притискајте рукама отпад у кеси/канти. Затворите врх кесе везивањем. Кесе носите хватањем за чвор којим су завезане.

- Сакупите и уклоните сву прљаву постељину. Сакупите и уклоните сву прљаву постељину, савијајући и преклапајући крајеве ка средини. Никако постељину не тресите. Одложите је у наменску, одговарајућу и обележену врећу за прљаву постељину.
- Оперите руке и промените рукавице.

Оперите и дезинфикујте:

1. светла и плафонске шине.
2. све кваке на вратима, прекидаче за светла и командне прекисаче.
3. телефоне и тастатуре рачунара.
4. Проверите чистоћу зидова.
5. спољашње површине машина и опреме (нпр. колица за анестезију), омогућавајући адекватно време сушења за дезинфекционо средство пре складиштења.
6. сав намештај укључујући тачкове.
7. спољашњост ормара и врата, посебно око ручки.
8. све хоризонталне и вертикалне површине

Промените крпу-посебну крпу користити за санитарни део славине, судопере/лавабое, хируршка корита за прање руку и околне зидове. Крените од споља ка унутра.

- Обришите под посебном крпом (мопом) покретима у облику броја 8. Крените са чишћењем пода од зидова ка излазу из собе. Не враћајте се на површине које сте већ очистили! Уверите се да је операциони сто померен и да је под опран испод; померите сав намештај у центар собе и наставите са чишћењем пода; примените довољне количине средства за дезинфекцију/детерџент да би се осигурало да под остане мокар 5 минута; користите посебану „главу“ моп и свеж раствор за сваку просторију
- Вратите сав намештај и опрему на одговарајуће место.
- Оперите канте за отпад означене бојама, осушите их и ставите кесе означене бојама када се осуши.
- Пријавите све потребне недостатке
- Очистите и ускладиштите опрему за чишћење.
- Скините рукавице и оперите руке.

- прање и дезинфекција полица и ормара са лековима и потрошним материјалом са спољне стране обавите једанпут у смени заједно са осталим вертикалним и хоризонталним површинама
- прање прозора, ролетни, комарника, зидова, плафона, радијатора, цеви– 4 x месечно
- машинско прање подова по потреби

Чишћење и дезинфекција припадајућег тоалета се врши минимум 3 пута у смени и по потреби, а обавља се према упутству за чишћење тоалета опремом црвене боје (погледајте у наставку ове презентације и пратећем приручнику.

Редослед чишћења болесничке собе док пацијент борави у њој

Овде дајемо пример чишћења болесничке собе, као пример чишћења просторије средњег ризика за преношење клица и настанак инфекције.

Пре уласка у болесничку собу обавите следеће неопходне припреме:

Проверите да ли постоје додатни знаци предострожности и придржавајте их се како је назначено у упутству од руководиоца

Припремите опрему за чишћење (кофе, џогере, мопове и подне брисаче одговарајуће боје, у овом случају жуте и довољан броја крпа, или марамца за једнократну употребу) и неколико пари резервних заштитних рукавица. Припремите средства за чишћење: детерџенте и свеж раствор дезинфекционог средства, поштујући упутство произвођача за правилно разблаживање и контактено време дејства дезифицијенса са подлогом. Обавезно проверите да ли су средства за чишћење и дезинфекцију у року трајања. Уколико је рок трајања прошао замените средства са важећим роком трајања. Чишћење и дезинфекција са средствима којима је истекао рок трајања је неефикасно.

Пре уласка у болесничку собу ставите личну заштитну опрему према следећем поступку и редоследу:.

1. Темељно оперите руке
2. Ставите заштитну маску преко уста и носа
3. И на крају заштитне рукавице

Чишћење и дезинфекција болесничке собе:

- Поставите знак упозорења „мокри под” на улазу у просторију
- Љубазно се јавите пацијенту када уђете у собу. Објасните да ћете очистити болесничку собу и кажите му колико ће чишћење трајати. Објасните му да нећете чишћењем угрозити његов боравак у соби али да ћете морати да очистите окружење кревета у коме он лежи. Пацијента не смете померати из болесничког кревета нити мењати постељину на кревету.
- Допуните диспензере средствима за прање и дезинфекцију руку – са дозером и убрусом (у ролнама или сложивог) уколико је потребно.
- Скупите отпад са површина и пода одговарајућом опремом и одложите у кесу која се налази у канти за отпад у соби. Извуците кесу из канте-немојте да гурате рукама отпад у кесу, можда се у кеси налазе оштри предмети који могу да Вас повреду. Кесу држите за горњи део и завежите приликом извлачења из канте. Одложите на место за одлагање отпада које се налази на Вашим колицима.
- Скините рукавице, оперите руке и ставите нове чисте заштитне рукавице.
- Приступите чишћењу и дезинфекцији поштујући опште принципе: с лева на десно, од чистог ка прљавом и одозго на доле. Покретима латиничних слова S и броја 8 када је брисање пода у питању. Прво очистите детрџентом, па онда дезинфикујете крпом умоченом у радни дезинфекциони раствор/средство све радне површине које се често додирују и које су дошле у контакт са пацијентом и особљем и то:
  - кваке, штекере, прекидаче за светло - 2х у смени, затим по једном у смени и по потреби
  - све хоризонталне површине без обзира на визуелни изглед (подпрозорске даске, ормарићи, рам од кревета, температурна листа...)
  - метални и стаклени делови у болесничком боксу
  - медицинску опрему у собама (сталак за инфузију, монитори, ЕКГ апарати)
  - столове, столице, врата и ормаре
  - шински систем, сталак, боце за овлаживач за кисеоник са спољне стране

Потрудите се да не померате пацијента који

лежи на болесничком кревету. Уколико је потребно да замените постељину на кревету (мокра или запрљана), позовите медицинско особље које ће помоћи пацијенту да се кратко удаљи са кревета.

- Промените крпу-посебну крпу користити за санитарни део у болесничкој соби (славине, лавабове) . Очистите огледало, славину и лавабо који се налазе у болесничкој соби.
- Обришите под mopом (одвојена крпа за под) који је умочен у канту са средством за чишћење (Не умакати mop више пута! Једно умакање, један раствор). Под болесничке собе се чисти кружним покретима у облику броја 8. Крените са чишћењем пода од зидова ка излазу из собе. Не враћајте се на површине које сте већ очистили! Под болесничке собе оставите да се осуши.

Проверите да ли сте урадили све што је прописано упутством. Упишите време чишћења на евиденциону листу.

Љубазно се јавите пацијенту и изађите из собе.

Додатно свему наведеном, мехничко прање прозора, комарника, ролетни, плафона и расвете, радијатора и цеви обавите 1 месечно и по потреби

- Одношење прљавог и доношење чисте и веша по процедури за веш у ЗУ
- Одлагање инфективног и комуналног отпада у установи до коначног одношења извршити према процедури за управљање медицинским отпадом
- Прање прозора, комарника, ролетни, плафона и расвете обавите 2 x месечно и по потреби
- Машинско прање подова, по потреби

Редослед чишћења болесничке собе након отпуста пацијента

Пре уласка у болесничку собу обавите следеће неопходне припреме:

Проверите да ли постоје додатни знаци предострожности и придржавајте их се како је назначено у упутству од руководиоца

Припремите опрему за чишћење (кофе, цогере, mopове и подне брисаче одговарајуће боје, у овом случају жуте и довољан броја крпа, или марамица за једнократну употребу) и неколико пари резервних заштитних рукавица. Припремите средства за чишћење: детрџенте и свеж раствор дезинфекционог

средства, поштујући упутство произвођача за правилно разблаживање и контактено време дејства дезифицијенса са подлогом. Обавезно проверите да ли су средства за чишћење и дезинфекцију у року трајања. Уколико је рок трајања прошао замените средства са важећим роком трајања. Чишћење и дезинфекција са средствима којима је истекао рок трајања је неефикасно.

Пре уласка у болесничку собу ставите личну заштитну опрему према следећем поступку и редоследу:

1. Темељно оперите руке
2. Ставите заштитну маску преко уста и носа
3. И на крају заштитне рукавице

Чишћење и дезинфекција болесничке собе након отпуста:

- Поставите знак упозорења „мокри под“ на улазу у просторију
- Допуните диспензере средствима за прање и дезинфекцију руку – са дозером и убрусе (у ролнама или сложиво) уколико је потребно.
- Скупите отпад са површина и пода одговарајућом опремом и одложите у кесу која се налази у канти за отпад у соби. Извучите кесу из канте-немојте да гурате рукама отпад у кесу, можда се у кеси налазе оштри предмети који могу да Вас повредe. Кесу држите за горњи део и завежите приликом извлачења из канте. Одложите на место за одлагање отпада које се налази на Вашим колицима. Сакупите и уклоните сву прљаву постељину, савијајући и преклапајући крајеве ка средини. Никако постељину не тресите. Одложите је у наменску, одговарајућу и обележену врећу за прљаву постељину
- Скините рукавице, оперите руке и ставите нове чисте заштитне рукавице.
- Приступите чишћењу и дезинфекцији поштујући опште принципе: с лева на десно, од чистог ка прљавом и одозго на доле. Покретима латиничниг слова S и броја 8 када је брисање пода у питању. Прво очистите детрцентом, па онда дезинфикујете крпом умоченом у радни дезинфекциони раствор/средство све радне површине које се често додирују и које су дошле у контакт са пацијентом и особљем и то:
- кваке, штекере, прекидаче за светло - 2x

у смени, затим по једном у смени и по потреби

- све хоризонталне површине без обзира на визуелни изглед (подпрозорске даске, ормарићи, рам од кревета, температурна листа...)
- метални и стаклени делови у болесничком боксу
- медицинску опрему у собама (сталак за инфузију, монитори, ЕКГ апарати)
- болеснички кревет и душек. Поставите кревет у хоризонтални положај-спустите узглавље. Обришите површину кревета крпом која је умочена у средство за чишћење, покретима у облику слова S од узглавља ка доњем делу кревета. Не враћајте се на површине које сте већ очистили! Обришите доњи део кревета и точкиће.
- столове, столице, врата и ормаре
- шински систем, сталак, боце за овлаживач за кисеоник са спољне стране
- диспензер за прање руку
- Промените крпу-посебну крпу користити за санитарни део у болесничкој соби (славине, лавабое). Очистите огледало, славину и лавабо који се налазе у болесничкој соби.
- Одложите крпе којима сте обавили чишћење на колица. Скините рукавице и допуните убрусе и сапун, уколико је потребно.
- Затим ставите нове рукавице и обришите под мопом који је умочен у канту са средством за чишћење (не умакати моп више пута!). Под болесничке собе се чисти кружним покретима у облику броја 8. Крените са чишћењем пода од зидова ка излазу из собе. Не враћајте се на површине које сте већ очистили! Под болесничке собе оставите да се осуши.

Проверите да ли сте урадили све што је прописано упутством. Упишите време чишћења на евиденциону листу.

Додатно свему наведеном, мехничко прање прозора, комарника, ролетни, плафона и расвете, радијатора и цеви обавите 1 месечно и по потреби

- Одношење прљавог и доношење чисте и веша по процедури за веш здравствене установе

- Одлагање инфективног и комуналног отпада у установи до коначног одношења извршити према процедури за управљање медицинским отпадом
- Прање прозора, комарника, ролетни, плафона и расвете обавите 2 x месечно и по потреби
- Машинско прање подова, по потреби

Прање и дезинфекција после смртног случаја

Механичко прање и дезинфекција душека, свих површина кревета, болесничког ормарића, стакла у боксу, металне преграде, околне медицинске опреме и прање пода детерџентом

Чишћење тоалета

Овде дајемо пример чишћења тоалета и купатила, као пример чишћења просторије где је ризик за преношење клица и настанак инфекције висок или средњи у зависности којим деловима ЗУ припада.

Пре почетка чишћења тоалета и купатила обавите следеће неопходне припреме:

- Проверите да ли постоје додатни знаци предострожности и придржавајте их се како је назначено у упутству од руководиоца
- Припремите опрему за чишћење (кофе, џогере, мопове и подне брисаче одговарајуће боје, у овом случају црвене и довољан броја разнобојних крпа, или марамца за једнократну употребу). Припремите средства за чишћење: детерџенте и свеж раствор дезинфекционог средства, поштујући упутство произвођача за правилно разблаживање и контактено време дејства дезифицијенса са подлогом. Обавезно проверите да ли су средства за чишћење и дезинфекцију у року трајања. Уколико је рок трајања прошао замените средства са важећим роком трајања. Чишћење и дезинфекција са средствима којима је истекао рок трајања је неефикасно.

Ставите личну заштитну опрему и ставите и обуците заштитну опрему према следећем поступку и редоследу:

- темељно оперите руке
- обуците заштитни мантил
- ставите заштитну маску тако да покрива нос и уста
- заштитне наочаре,

- капу тако да прекрије сву косу
- и на крају рукавице за чишћење

Чишћење и дезинфекција тоалета/купатила:

- Поставите знак упозорења „мокри под“ на улазу у просторију
- Уклоните прљаву постељину са пода; обришите све просуте садржаје; уклоните отпад; очистите канту за отпад одговарајуће боје, ако је прљава; замените кесу за отпад одговарајуће боје.
- Скините рукавице, оперите руке и ставите нове чисте заштитне рукавице.
- Приступите чишћењу и дезинфекцији поштујући опште принципе од чистог ка прљавом, мењајући крпе како је објашњено. Прво очистите детерџентом, па онда дезинфикујете крпом умоченом у радни дезинфекциони раствор/средство све површине и предмете који се често додирују и које су дошле у контакт са пацијентом и особљем минимум три пута у смени и чешће по потреби и то:
  - кваку и оквир врата, врата, прекидач за светло.
  - хромиране зидне додатке.
  - све дозаторе и оквире.
  - потпорне ограде, избочине/ полице.
  - зидне плочице
  - Промените крпу. Очистите унутрашњу и спољашњу површину лавабоа, славина и огледала; обришите водовод испод лавабо; нанесите дезинфекционо средство на унутрашњост лавабоа; обезбедити довољно времена за контакт са дезинфекционим средством; исперите лавабо и оставите да се осуши.
  - Очистите туш, славине, зидове и ограде, рибајте по потреби да бисте уклонили скраме од сапуна; нанесите дезинфекционо средство на унутрашње површине туш кабине/каде, укључујући посуду за сапун, славине и главу туша; обезбедити довољно времена за контакт са дезинфекционо средство; исперите и обришите сувим; прегледајте и замените туш завесе месечно или по потреби.
  - Промените крпу. Очистите WC шкољку са спољашње стране, даску за седење очистите и нанесите дезинфекционо средство; обезбедити довољно времена за контакт са дезинфекционим средством. Исперите и оставите да се осуши. Очистите обод WC шкољке са унутрашње стране прво детерџентом, па затим

дезинфекционим средством. Пређите на унутрашњу страну WC шкољке испод обода, односно дела где је испирање и посебном четком за WC шкољку оперите детерџентом и исперите; поновите поступак са дезинфекционим средством.

Обришите под мопом (одвојена крпа за под) који је умочен у канту са средством за чишћење (Не умакати моп више пута! Једно умакање, један раствор). Чистите кружним покретима у облику броја 8. Крените са чишћењем пода од зидова ка излазу из тоалета. Не враћајте се на површине које сте већ очистили! Под болесничке собе оставите да се осуши.

- Скините рукавице и оперите руке.

По потреби допуните диспензере средствима за прање и дезинфекцију руку – са дозером и убрусе (у ролнама или сложивог), тоалет папир, уколико је потребно.

- Пријавите буђ и напукле, цуреће или оштећене делове ради поправке.

Додатно:

Проветрите тоалет минимум једанпут у смени и по потреби.

- Механичко прање и дезинфекција диспензера за прање руку – 1х недељно
- Генерално прање и дезинфекција прозора, комарника, ролетни, плафона, расвете, радијатора и цеви- 2х месечно

По завршетку чишћења тоалета, скинути рукавице и опрати руке.

Урадити проверу обављеног чишћења.

Све кварове и недостатке у тоалету и болесничкој соби пријавити медицинској сестри-техничару.

Шта након завршеног чишћења?

Када сте завршили са чишћењем:
Избаците отпад из здравствене установе

Оперите запрљане крпе и мопове у за то предвиђеном простору (никако у лавабоу просторија!). Уколико су старе, поцепане и не могу да се оперу, тражите нове. Допунити залихе средстава за чишћење као припрему за сутрашње чишћење. Проверити радну одећу и обућу. Уколико је видно запрљана, одложити

радну одећу на прање а радну обућу, очистите.

Скините лзо и оперите руке

Извршите проверу и попуните контролну листу
Припремити нову радну одећу за сутрашњи радни дан.

Скидање коришћене личне заштитне опреме

Скидање коришћене личне заштитне опреме је обавезно овим редоследом:

1. Прво скините рукавице,
2. затим обавите хигијенско прање руке
3. скините капу,
4. заштиту за очи,
5. кецељу,
6. маску
7. навлаке за чизме или обућу за чишћење и
8. на крају обавите хигијенско прање руку

Не заборавите да оперете руке на најближем месту гардероби пре но што се пресвучете у личну одећу и обућу!

Одморите се по завршетку радног дана.

Литература

World Health Assembly (WHA), Water, sanitation and hygiene in health care facilities. WHA 72.2, Geneva, 2019.

World Health Organization, Guidelines on core components of infection prevention and control programmes at the national and acute health care facility level, Geneva, 2016.

CDC and ICAN, Best Practices for Environmental Cleaning in Healthcare Facilities in Resource-Limited Settings, Atlanta, GA; Cape Town, South Africa: US Department of Health and Human Services, CDC; Infection Control Africa Network, 2019..

WHO, Essential environmental health standards in health care, Geneva, 2008.

WHO, "Safe Management of Wastes from Health-Care Activities".

World Health Organisation, Essential environmental health standards in health care, Geneva, 2008.